

## เทศน์เช้า วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๘

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

อ้าว ตั้งใจฟังธรรม เราตั้งใจฟังธรรมเพราะเราเกิดมามีศักยภาพ เราเกิดมาเป็นมนุษย์  
เกิดมาพบพุทธศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดานะ แต่เวลาองค์สมเด็จพระ  
สัมมาสัมพุทธเจ้ากราบ พระถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัม  
พุทธเจ้าเป็นศาสดา แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบอะไร

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านกราบธรรมๆ กราบธรรมที่องค์สมเด็จพระ  
สัมมาสัมพุทธเจ้าพยายามสร้างสมบุญญานิกายมา ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย แล้วเวลา  
ออกมารื้อค้น ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาอีก ๖ ปี กว่าจะตรัสรู้ขึ้นมาได้ เวลาตรัสรู้ขึ้นมาได้แล้วนะ  
มันลึกลับซับซ้อน ซับซ้อนที่จะสอนใครได้อย่างไร สอนใครได้อย่างไร เพราะ เพราะ  
เหมือนกับคนที่ไม่เข้าใจ คนที่ไม่รู้ พูดอย่างไรก็ไม่รู้ แต่ถ้าเวลาคนที่ขวนขวาย คนที่มีอำนาจ  
วาสนาบารมี คุณิพระอัสสชิ พระสารีบุตรเห็นพระอัสสชิทำไมสนใจละ นี่ทำไมสนใจ เพราะ  
อะไร เพราะพระสารีบุตรท่านสร้างบุญญานิกายมาขนาดนั้น

คำว่าสร้างบุญญานิกายคือท่านปรารถนาเป็นอัครสาวกเบื้องขวา คนที่ปรารถนาอัคร  
สาวกเบื้องขวามันต้องสร้างสมบุญญานิกายมากกว่าพระอรหันต์ จะเป็นพระอรหันต์ได้ สาวก  
สาวกจะต้องสร้างบุญญานิกายมา การสร้างบุญญานิกายคือพันธุกรรมของจิต เวลาจิต จิตนิสัย  
จิตนิสัยคนคิดแต่เรื่องดีๆ ทำสิ่งใดที่เป็นคนพาลไม่ได้ คนพาลคิดแต่เรื่องพาลๆ คิดแต่เรื่อง  
ความดีไม่ได้ นี่มันเป็นจิต เป็นนิสัย มันออกมาจากใจ เพราะใจได้สร้างสมบุญญานิกายอย่างนั้น  
มา

นี่ถ้าสร้างสมบุญญานิกายอย่างนั้นมา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างมา  
ขนาดนั้น เวลาตรัสรู้ขึ้นมามันเสวยวิมุตติสุขๆ คำว่าวิมุตติสุข สุขเหนือโลกไง สุขเหนือโลกคือ  
มันไม่สุขเวทนา ทุกขเวทนาใด ของเรานี้มันสุขเวทนา ทุกขเวทนาใด มีความสุขเดียวกันมีความ

ทุกข์ มีความทุกข์ ความทุกข์คลายไปก็เป็นความสุข นี่มันตะครุบเงา เงาคืออะไร เงาคือมนุษย์มีธาตุ ๔ และขันธ์ ๕

คำว่าธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ ขันธ์ไม่ใช่จิต เพราะขันธ์เป็นความคิด ถ้าขันธ์เป็นจิต เวลาความคิดดับไปคนต้องตาย เวลาความคิดเกิดขึ้นมาเราก็มีชีวิตอยู่ เวลาความคิดดับไปเราก็ยังมีชีวิตอยู่ ชีวิตของเราคือภวาสวะ คือภพ คือปฏิสนธิจิต แต่ความคิดมันจรมา ความคิดมันจรมาใครคนเกิดมามีธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ คำว่าธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ เวลามันคิดขึ้นมา ตะครุบเงาขึ้นมามันถึงมีความทุกข์ใจ

นี่ฟังธรรมๆ ฟังธรรมให้หัดคิดดีๆ หัดคิดดีๆ คนมีศีล มีธรรมหัดคิดดีๆ เราเสียสละของเราเพื่อประโยชน์กับเรา เวลาเสียสละมานี้เป็นประโยชน์ของโยมทั้งนั้นแหละ เวลาครูบาอาจารย์เห็นไหม เวลาเขาแสวงหาของเขา เขาจะทำบุญของเขา เขาหาเนื้อนาของเขา เนื้อนาของเขา เขาเสียสละของเขา เขาปลื้มใจของเขา เขามีความภูมิใจของเรา ถ้ามีความภูมิใจของเขา นี่บุญกุศลไง ถ้าบุญกุศลมันทำให้เกิดอามิส เกิดบุญกุศลเกิดอำนาจวาสนาบารมี เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะก็ให้มันมีบุญกุศลเป็นที่พึ่งอาศัย

เวลาเกิดเหมือนกัน คนเกิดเหมือนกัน คนเกิดขึ้นมาคนหนึ่งมีแต่คนอุ้มชูดูแล คนเกิดมาคนหนึ่งมีแต่ความทุกข์ ความยาก คนเกิดมามีแต่ความแร้นแค้น เกิดมาเหมือนกัน นี่ทำไมมันเป็นอย่างนั้นล่ะ มันเกิดอย่างนั้นเพราะอะไร นี่เขาสร้างของเขามา เขาสร้างของเขามา เขาไม่สร้างของเขามา คุณสิสมัยพุทธกาลพระอรหันต์ฉันข้าวไม่เคยอ้อมๆ มันรำลือไปจนทั่ว จนพระสารีบุตรไปเยี่ยมไง เขารำลือว่าท่านไม่เคยฉันข้าวอ้อมๆ ไซ้ไหม ไซ้ มันเป็นเพราะอะไรล่ะ เป็นเพราะเวลานั้นไปในบาตรมันหายไปเฉยๆ อย่างนั้นล่ะ

นี่พระสารีบุตรว่า อ้าว วันนี้ฉันดีๆ นะ พระสารีบุตรจับบาตรนั้นไว้ จับบาตรนั้นไว้แล้วให้ฉัน ฉันวันนั้นอ้อม อ้อมมือแรกแล้วก็นิพพานไป ตายเลย นี่ไงเพราะอะไร เพราะทุกคนก็ช่วยกันอุ้มชูไง พระจะอุ้มชุนะ เวลาบิณฑบาตอยู่ข้างหลัง โยมเขาใส่บาตรมามันก็หมดก่อน พอหมดก่อนพระก็มานั่งคิดกันว่าถ้ามันใส่บาตรแล้วหมดก่อน พรุ่งนี้ให้พระองค์นี้อยู่ข้างหน้าเลย โอ้ โยมที่ใส่บาตรเมื่อวานนี้ก็บอกว่าเมื่อวานใส่บาตรไปแล้วใส่แต่ข้างหน้า ข้างหลังไม่ได้ใส่ก็เลยไม่ถึงข้างหลัง วันนี้มาถึงดข้างหน้าเลย เขาทำมา คนจะช่วยกันแก้ไขขนาดไหนนะมันก็เป็นแบบนี้เพราะเขาทำของเขามา

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เป็นความรู้สึกนึกคิดของเรา เราทำของเราเราถึงมีความรู้สึกนึกคิดแบบนี้ เราถึงมีความชอบแบบนี้ แล้วความชอบแบบนี้คิดอย่างนี้แล้วมันถูกใจ ถ้าคิดอย่างนี้มันขัดใจ เวลาคิดขัดใจ นี่เราริดคิดคุณงามความดีมันขัดหัวอกไปทั้งนั้นเลยแหละ แต่ไอ้ที่ความคิดมันถูกใจมันไหลมาเลย มันไหลมาเลย เห็นไหม นี่มันเป็นจริตนิสัย จริตนิสัยขึ้นมา เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ เราก็อยากได้ธรรมะอันนั้น

สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี ทุกคนปรารถนาความสุข เกลียดความทุกข์ทั้งนั้นแหละ แต่ความสุขของเราความสุขแบบตะครุบเงา ความสุขแบบโลกเดี๋ยวก็สุขเดี๋ยวก็ทุกข์ เราก็หาของเราอยู่อย่างนี้ แต่ถ้าเอาความจริงขึ้นมา นี่สุข-ทุกข์มันละเอียดเข้ามาเรื่อยๆ คุณิคนที่ทำบุญกุศลทำของเขาไปเรื่อยๆ พอสุดท้ายแล้วเขาก็คุ้นชิน เขาก็อยากจะมีสติ เขาอยากมีสมาธิ เขาอยากมีความสุขที่มากขึ้นไป

เวลาคนเราภาวนา คุณิถ้าจิตมันสงบได้ ขณิกสมาธิถ้าทำต่อเนื่องไปเป็นอุปจารสมาธิ ถ้าทำต่อเนื่องขึ้นไปมันเป็นอัปนาสมาธิ มันมีความลึกซึ้งซับซ้อนมากกว่ากัน มันละเอียดลึกซึ้งมากกว่า เวลาละเอียดลึกซึ้งมากกว่า เวลาขงขึ้นสู่วิปัสสนา เห็นไหม เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง ตามความเป็นจริงมันตรงกับกิเลส เหมือนข้อเท็จจริง นี่สูตรพีสิกส์อย่างไรมันให้ผลเป็นอย่างนั้นแหละ

นี่ก็เหมือนกัน กาย เวทนา จิต ธรรมมันให้ผลเป็นอย่างนั้นแหละ แต่ให้ผลอย่างนั้นระดับมูลค่ามันมากหรือมันน้อย จริตนิสัยของคนมากหรือคนมันน้อย คนที่จิตใจมีอำนาจวาสนา เวลาจับมันชัดเจนขึ้นมา มันพิจารณาไปมันจะแยกแยะของมันไป เวลาคนเราอำนาจวาสนาเบาบาง สุขขวิปัสสโก พิจารณาไปแล้วมันปล่อยกิเลสไปเฉยๆ คุณิเราไม่มีอภิญญา เวลาจิตใจของคนมันแตกต่างกันตรงนี้ แตกต่างตรงที่อำนาจวาสนาไง อริยสังขีคืออริยสังขี ๔ สติปัฏฐาน ๔ ก็คือสติปัฏฐาน ๔ ใจ เวลาคนมีอำนาจวาสนาขนาดไหน ถ้ามันหยาบจับขึ้นมา มันมีอำนาจวาสนามันจะมหัศจรรย์ เขาเรียกขณะใหญ่

คุณิเวลาขณะของหลวงตา เวลาท่านขาด เห็นไหม ท่านบอกโลกธาตุนี้หวั่นไหวไปหมดเลย อาจารย์สิงห์ทองบอกว่าท่านหายไปเฉยๆ หายไปตอนไหนก็ไม่รู้ หายไปอย่างนั้นแหละ แต่ท่านพูดเหตุผลท่านถูก นี่ใจขณะของคนไม่เหมือนกัน อำนาจวาสนาของคนไม่เหมือนกันไง ถ้า

อำนาจวาสนาของคนไม่เหมือนกัน การสร้างสมมาไม่เหมือนกันไง ถ้าไม่เหมือนกันมันอยู่ที่ไหน ก็การกระทำของจิตนี่ไง ถ้าจิตมันทำมา มันก็ได้ผลของมัน

จิตของเราเนี่ยแหละ เจตนาของเราเนี่ยแหละ ความเจตนา ถ้าเจตนาที่มันดีๆ มันคิดแต่เรื่องดีๆ คุณก็คิดแต่เรื่องดีๆ คิดแต่เรื่องความเลวไม่ได้ ไอ้คนที่มันเป็นพาลชน มนุสสเปโต มนุสสิริจจาโน มันคิดแต่เรื่องพาลๆ ทั้งนั้นแหละ แล้วคิดเรื่องพาลๆ แล้วเจ็บช้ำน้ำใจด้วย เกิดมาก็ไม่มีใครดูแล บวชพระมาแล้วอุปฌาย์ก็ทิ้งๆ ขว้างๆ ไม่มีใครสนใจเราเลย แล้วถ้าสนใจแล้วมันได้อะไรล่ะ สนใจแล้วมันก็ได้ช่วยเหลือกันแต่เรื่องภายนอกไง เรื่องในหัวใจคนจะช่วยเหลือได้มันต้องมีสติไง มันต้องมีสติ มีปัญญาค้นคว้าของเราขึ้นมาเองไง ใครจะช่วยเหลือได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นคนชี้ทางเท่านั้น เราต่างหากเป็นคนขวนขวายขึ้นมา

ถ้าเราขวนขวายขึ้นมา คุณเรามีสติ มีปัญญาของเรา เราขวนขวายของเรา เรามีการกระทำของเราขึ้นมา นี่ไงภาวนาเป็นๆ มันจะเกิดภาวนามยปัญญา ถ้าเกิดภาวนามยปัญญา นี่เวลารูบา อาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติ ทำไมท่านหาแต่ที่สงบ ที่วิเวกล่ะ ทำไมท่านไม่หาที่คนมากอยู่ล้อมท่านล่ะ หลวงตาท่านพูดประจำ เวลาท่านออกธุดงค์ เห็นไหม หาบ้านน้อยๆ ๑ หลัง ๔ หลังก็พอ ถ้ามันมากกว่านั้นคือเขามากวน เขามาคุยธรรมะเขาก็มากวน เราแสวงหาเองบ้านน้อยๆ เพื่อให้มันจะได้สงบระงับ เวลาบิณฑบาตฉันแล้วเขาจะได้ไม่ต้องมากวนไง

นี่เราหาเอง เวลาคนที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเขาต้องการความสงบความสงัด เขาต้องการเวลาใช้ใหม่ เขาก็แสวงหาอย่างนั้น แสวงหาบ้านน้อยๆ ๒ หลัง ๓ หลังก็พอที่เขาจะใส่บาตรเราได้อาศัยชีวิตฝากไว้กับเขา ถ้าเขาใส่บาตรมา นี่ ๓ วัน ๔ วันก็บิณฑบาตฉันเสียทีหนึ่ง แล้วเวลาขึ้นมาเราก็อาศัยปัญญาของเราต่อสู้กับกิเลสตัดทอนความทะยานอยากในใจของเรา เพราะอะไร เพราะมันอดนอนผ่อนอาหาร

คุณเวลามันภาวนา เวลาพิจารณาอสุภะ น้ำปามันไหลมาเต็มที มันเป็นมหาสติ มหาปัญญา แล้วเวลามันเต็มที เวลาปัญญามันเต็มทีมันนอนไม่ได้นะ มันเหมือนกับคนหนีไฟไหม้ เหมือนคนที่เล่นไฟแล้วตำรวจจับวิ่งหนีมา มันนอนไม่ลงหรอก มันตื่นโพลงขนาดนั้น เวลามหาสติ มหาปัญญามันตื่นโพลงในใจมันตื่นโพลงเต็มทีเลย แล้วตื่นโพลงเต็มที แล้วพอตื่นโพลงเต็มทีมันพักไม่ได้ ร่างกายมันก็เหนื่อยล้า ทุกอย่างมันก็อยากจะพัก ถ้าอยากจะพักทำอย่างไร

นี่ถ้ามันไม่สมคูล มัชฌิมาปฏิปทา มันไม่สมคูลของมัน ทำสิ่งใดขึ้นไปแล้วมันสุดโต่งไปข้างใดข้างหนึ่ง แต่สุดโต่งไปข้างใดข้างหนึ่ง เวลาปฏิบัติขึ้นไปมันก็ต้องเห็นตามความเป็นจริงขึ้นไปแบบนี้ ถ้าเป็นสติปัญญาขึ้นมา มันก็มีพฤติกรรมอย่างนี้ มีอาการแบบนี้ กิจจญาณๆ กิจกรรมในหัวใจ ใจที่การกระทำมันเป็นแบบนี้ เวลาขึ้นไปสู่มหาสติ มหาปัญญาขึ้นมา มันเป็นมหาสติ มหาปัญญา มันเป็นปัญญาญาณ มันเป็นปัญญาที่ละเอียดขึ้น มันตื่น โพลง มันตื่น โพลง

ตื่น โพลง เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเราอยากได้สมาธิ เราอยากได้คุณธรรม เวลาปฏิบัติขึ้นไปมันตื่น โพลงอย่างนั้นมันไปไหน นี่ไงเวลาอดีตภพกานุกโยค กามสุขัลลิกานุโยค สุดโต่งทั้งสองทาง มันไม่สมคูลของมัน เวลาถ้ามันสมคูลของมันขึ้นมา มันต้องชักนำคนขึ้นมา นี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เห็นไหม มรรค ๔ ผล ๔ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ กราบธรรมสังฆธรรมอันนี้

ถ้าสังฆธรรมอันนี้ เวลาพิจารณาไปแล้ว เราพิจารณาปล่อยวางชั่วคราว ปล่อยวางอย่างไร มันก็ชั่วคราวเป็นอนิจจัง มันเป็นอนิจจัง สิ่งใดเป็นอนิจจังสิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์สิ่งนั้นเป็นอนัตตา เวลาภาวนาได้มันของดีมากเลย เวลาอนิจจังผ่านไปแล้วมันทุกข์ เป็นทุกข์ เป็นทุกข์นะถ้ามีสติปัญญาไตร่ตรองขึ้นมาแล้วมันเป็นอนัตตา เพราะความทุกข์ถึงกาลเวลามันก็เบาบางลง มันเป็นอนัตตามันอยู่ชั่วคราว มันไม่อยู่กับเราตลอดไป ความทุกข์นี้ไม่อยู่กับใจนี้ตลอดไป ความทุกข์มันไม่ข่มขี้ในใจตลอดไป มันไม่มีสิ่งใดเป็นอนิจจัง นี่มีแต่อดีตเท่านั้นแหละ ถือตัวถือนอนเป็นอนิจจัง เป็นอนิจจัง

เพราะการถือนอนมันตัวภาสวะ ตัวภพ ตัววิชชา มันถือนอนมันตลอดไป แต่ไม่รู้ถือนอนอะไร จะถือนอนนั้น ถือนอนนี้ มีปัญหาไปหมดเลยเพราะมันถือนอนของมัน เพราะมันถือนอนของมันแล้วมันไปติดอะไรล่ะ มันไปชอบอะไรล่ะ มันไปยึดมันอะไรล่ะ นั่นล่ะอนิจจัง แล้วนี่เป็นอนิจจัง อนิจจังเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์สิ่งนั้นเป็นอนัตตา เวลาพิจารณาไปมันเป็นแบบนี้ ถ้าเป็นแบบนี้มันมีสติ มีปัญญาได้เข้ามา เวลามันเป็นมหาสติ มหาปัญญา มันตื่น โพลงของมัน พอตื่น โพลงมามันก็สุดโต่งไปทางหนึ่ง

ฉะนั้น เวลาหลวงตาท่านพูดถึงประสบการณ์ของท่าน นี่มันไม่ได้พักไม่ได้ผ่อนมันจะตายแล้วนะ นอนก็นอนไม่ได้ เวลานอนมันตื่น โพลง จิตมันตื่น โพลงอย่างนั้นมันนอนได้อย่างไร ขึ้นไปหาหลวงปู่มัน หลวงปู่มันว่านั่นล่ะสมบัติบ้า สมบัติบ้า สมบัติบ้าอย่างไรนี้ปัญญานะ นี่

ภาวนามยปัญญา สมบัติบำได้อย่างไร นั่นละสมบัติบำ ถึงค้นหาวิธีการเบรกมันได้อย่างไร ก็กลับมาเบรกมันด้วยพุทธโง ฝึกหัดพุทธโงรั้งมันไว้ ดึงมันไว้ พอจะพุทธโงมันพุ่งเข้าสู่งานเลย มันพุ่งเข้าสู่ความตื่นโงลงนั้น สว่างโงลงอันนั้น นี่มันเป็นความจริง คนปฏิบัติไปความจริงมัน เป็นความจริง แล้วความจริงก็คือความจริง แล้วความจริงที่เกิดขึ้นมันมหัศจรรย์มาก

ฉะนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ กราบธรรมอันนี้ไง เวลาพิจารณา ไปเวลามันขาด เห็นใหม่ อรูปธรรม อรูปธรรมคืออฐานะ คือคงที่ตายตัวอย่างนั้น แล้วคงที่ นี้ กราบธรรมๆ กราบธรรมที่คงที่ตายตัว แล้วความคงที่ตายตัวจิตมีไหม ความคงที่ตายตัว ความคิด มีไหม ความคงที่ตายตัวสังขารมันมีไหม นี่ความคงที่ตายตัว เห็นใหม่ รูปธรรม อรูปธรรม อรูปธรรม สัพเพ ธัมมา อนัตตา เกียกกันปากเปียกปากและ ธรรมะเป็นอนัตตา สรรพสิ่งเป็น อนัตตา

นิพพานเป็นอนัตตาได้อย่างไร คุณธรรมเป็นอนัตตาได้อย่างไร ถ้าเป็นอนัตตามันก็ แปรปรวนสิ แล้วมันเป็นอรูปธรรม มันเป็นสังขารที่เป็นจริง แล้วเป็นจริงอย่างไร ถ้าไม่รู้ไม่ เห็นมันเป็นจริงอย่างไร ถ้าเป็นจริง เป็นจริงที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบอยู่นี้ไง องค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ

นี่วันนี่วันพระ วันพระเราตั้งใจนะ เวลาเราอยู่ป่าอยู่เขา วันพระเนลัซซิก วันพระคือไม่ นอน ปกติต่อสู้อตลอด วันธรรมดาเราก็ภาวนาอยู่แล้ว วันพระ วันโกนเราเต็มทีของเรา เต็มทีคือ อะไร คุณิเวลาคนนับสตางค์ โคนนับสตางค์ได้เท่าไรให้เท่านั้น โอโฮ มันนับทั้งวันเลย มันจะเอา สตางค์ให้เยอะที่สุด เวลาให้พุทธโงมันไม่เอา พุทธโงนี้มันเหมือนนับสตางค์ โคนนับได้มากก็ได้ ของเขาไป ภาวนาของเราเนี่เราทำเพื่อประโยชน์กับเรา แต่มันเป็นคุณธรรม มันเป็นความจริงใน หัวใจ มันไม่ใช่สตางค์แบงก์กระดาษที่เรานับเอา สตางค์ที่แบงก์กระดาษที่นับเอา

นี่พูดถึงเปรียบเทียบ แต่ทางโลกเขาเขาต้องมีสัมมาอาชีพะ เขาต้องทำของเขาเพื่อ ประโยชน์ของเขา ถ้าเขาทำของเขาได้ แต่ถ้ามันทำของเรา ทำพอประมาณของเรา นั่นชีวิตทาง โลกไง ถ้าชีวิตทางธรรมเราพยายามชวนขายของเรา เราทำความจริงของเราขึ้นมาะ สิ่งที่เป็น ความจริงขึ้นมา ความจริงอันนี้มันจะเป็นของเรา ถ้าเป็นของเราแล้ว คุณิเวลาหลวงตาท่านบรรดู ธรรม กราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบแล้วกราบเล่า ภิกษุองค์หนึ่งเวลาโลกธาตุมัน ห้วนไหว กราบแล้วกราบเล่า

ฉะนั้น เวลาหลวงปู่มัน เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านบอกว่าท่านไม่ได้กราบพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ก่อนนอนไม่ได้ จะทำอะไรท่านระลึกถึงตลอดเวลา คำว่าระลึกถึงตลอดเวลา สิ่งนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขยท่านค้นคว้ามาขนาดไหน ก็จะบอกว่าของสิ่งนี้หามาได้ยาก แล้วหามาได้แล้วเป็นของที่มีคุณค่ามาก จนชาวพุทธเรา กราบไหว้บูชา

กราบไหว้บูชามันก็เหมือนกับของนี้สูงส่งจนเราสุดเอื้อมสุดความสามารถของเรา แต่ความจริงมันก็อยู่ในใจเรานี้แหละ มันพลิกจากอวิชาเป็นวิชา มันพลิกจากกิเลสมาเป็นธรรม มันพลิกกลางหัวใจแต่มันพลิกอย่างไรเท่านั้นแหละ มันพลิกหัวใจเราทำอย่างไร เวลาทำไปแล้ว ภาวสวะ ทำลายภาวสวะ ทำลายภพทั้งหมด ทำลายไปแล้วมันพลิกขึ้นมาเป็นคุณธรรมในใจ แล้วถ้าเป็นคุณธรรมในใจ เห็นไหม สิ่งนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสวงหาขนาดไหน แล้วครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติมาขนาดไหน

ครูบาอาจารย์ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มัน ครูบาอาจารย์เราท่านเคารพสุดหัวใจ ในบรรดาสัตว์สองเท้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐที่สุด ในบรรดาสัตว์สองเท้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐที่สุด แล้วผู้ที่ประเสริฐเลิศเลอขนาดนั้น แล้วท่านค้นคว้ามาขนาดนั้น นี่วางสิ่งนี้ไว้ ขนาควางสิ่งนี้ไว้มีธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมวินัย เป็นศาสดาของเรามันมีอยู่แล้วเรายังจับปลัดจับผลู แลลไปเรื่อย แลลไปเรื่อย

กิเลสนี้มันตัวร้าย กิเลสมันทำให้แลลออกเท่านั้นแหละ เวลาแลลออกไปแล้ว เออ อันนี้พอถูกใจกิเลสมันไปแล้ว ไปตามกิเลสเลย แล้วจะชักกลับมาคุณธรรม กว่าจะชักกลับมาได้ ก็เกือบเป็นเกือบตาย เวลาชักกลับมาได้ เพราะคุณธรรมมันเหนือโลก เหนือการคาดหมาย เหนือการจินตนาการ เหนือการนึกคิดของทุกๆ คน แต่ถ้ามันเป็นทางโลก ตรรกะ นึกได้ พุดได้ จินตนาการได้ ว่างได้ สุขได้แต่เงา ไม่จริง แต่ถ้าเหนือโลกชักมาทางโลก เห็นไหม แล้วชักมาเป็นความจริงทำอย่างไร

นี่แสวงหาอย่างนี้ แล้วมาแสวงหาอย่างนี้มันเสียดายใจ มันเสียดายที่ว่า หลวงตาท่านพูดนะ สิ่งที่เราสัมผัสธรรมได้คือความรู้สึก คือใจของมนุษย์ แล้วเรามีหัวใจทุกคน นี่เวลาเราพูดถึง สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคทุกคนมีสิทธิหมด หัวใจเรามีไข่มุม สิ่งความรู้สึกอันนี้มันสัมผัสได้ ถ้ามันสัมผัสได้ทำไมเราไม่ชวนชวย ทำไมเราไม่ทำ แต่ถ้าทางโลกมันก็ได้ผลประโยชน์ทาง

โลก นี่บุญกุศลเป็นอมิส เวลาอย่างนี้ทำนี่เห็นชัดเจน แต่เวลานั่งหายใจเข้าพุท หายใจออกโธเราไม่เห็น

เวลาปัญญามันหมุนขึ้นไป นี่เวลามรรคมันเคลื่อน ธรรมจักรมันหมุน มันหมุนในหัวใจ มันหมุนเป็นมรรค นี่มันเป็นอย่างไร ถ้ามันเป็นอย่างนั้นได้มันเกิดได้จริง มันทำลายได้จริงมันถึงเป็นสัจจะความจริง แล้วเรามีสิทธิ์ใหม่ เรามีสิทธิ์เพราะเรามีหัวใจ เรามีความรู้สึกนึกคิด เรามีความทุกข์ในหัวใจใจ ถ้ามันทำศีล สมาธิ ปัญญาเกิดขึ้นมา กิจจญาณ สัจจญาณ ไม่มีวงรอบ ๑๒ ไม่มีกิจจญาณ สัจจญาณ เราจะไม่ปฏิเสธตนว่าเป็นพระอรหันต์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดไว้อย่างนั้น

แล้วของเรานี้เราทำจริงจิตใจไปสัมผัส สัมผัสความจริงอย่างนั้น พระไตรปิฎกมันเป็นทฤษฎี มันเป็นการศึกษาเล่าเรียนมา มันจำมาทั้งนั้นแหละ ความจำไม่ใช่ความจริง จำมาเดี๋ยวก็ตดสอบ ทบทวนอยู่อย่างนั้นแหละกลัวมันลืม แต่ถ้าเป็นสมาธิ เป็นปัญญาขึ้นมาหนเดียวไม่ลืม ไม่ลืม เพียงแต่ว่ามันจะก้าวเดินข้างหน้าไปได้หรือไม่ มันจะพัฒนาขึ้นได้หรือไม่ ถ้ามันพัฒนาได้ขึ้นมาแล้ว นี่จิตเจริญแล้วเสื่อม มันไม่เคยเจริญเอาอะไรมาเสื่อม ถ้ามันเจริญแล้วมันเสื่อมเสื่อมแล้วเราก็จวนขวายขึ้นไปเพราะเราเคยทำได้ เราเคยทำได้ เราเคยเห็นแล้วมันเป็นความจริงของเรา

วันพระ พระคือผู้ประเสริฐ เวลาครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติขึ้นมา พุทโธ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน พุทโธคือผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน แต่ผู้รู้รู้เรื่องอะไร รู้เรื่องโลกก็ได้เรื่องโลก รู้เรื่องธรรมก็ได้เรื่องธรรม นี่เราจวนขวายทำที่นี้ไง ถ้ามีอำนาจวาสนานะ มันมีสติมีปัญญาขึ้นมามันจะจวนขวายของมัน มันทำเพื่อประโยชน์ของมันนะ ถ้าไม่มีวาสนามันน้อยเนื้อต่ำใจไปทั้งวัน บวชเป็นพระแล้วก็ไม่มีการดูแล เกิดมาเป็นมนุษย์สังคัมก็รังแก มันพูดไปทั้งวัน

เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านไม่ได้รังแก ท่านหลีกเร้นเอง ท่านเข้าป่าเข้าเขาไปเอง ท่านไปอยู่ในที่สงบสงัดเอง ไม่ได้ไปอยู่แบบคนจนตรอก ไม่ใช่อยู่แบบสัตว์ในป่า ไปอยู่แบบผู้ที่ปัญญาชน ไปอยู่โดยผู้ไม่มีปัญญา ไปเลือกเอาสถานที่สงัดวิเวก ไปเลือกเอาสถานที่กิเลสมันไม่ชอบ ไปอยู่ที่เปล่าเปลี่ยว ไร่ที่เสียวสันหลังให้จิตมันตื่นตัว ไม่ให้กิเลสมันครอบงำใจ อยู่กับสังคัม อยู่กับหมู่คณะ นุ่งก็ได้ นี่ก็ได้ นุ่งก็สบายใจ อบอุ่น อู้อยู่ นอนก็สะดวก กินก็สบาย อู้อยู่



ภวานาก็สุดยอด ไม่ได้อะไรเลย ได้แต่จีโม้ แต่ครูบาอาจารย์ท่านเลือกของท่านเอง อยู่ป่าอยู่เขา  
ของท่าน ท่านแสวงหาที่สงบสงัดของท่าน แสวงหาทำไมล่ะ

นี่ไงสิ่งที่มีคุณค่า จิตใจมีคุณค่ามันเลือกของมันนะ มันเลือกของมันเพื่อประโยชน์กับมัน  
แต่ถ้าจิตใจไม่มีคุณค่า นี่มันตัดทอนตัวเองตลอด แล้วตัวเองก็ล้มลุกคลุกกลานตลอด ฉะนั้น ผู้รู้ ผู้  
ตื่น ผู้เบิกบานในหัวใจของเราสร้างสมที่นี้ ถ้ามีอำนาจวาสนาขึ้นมาจิตใจของเรามันจะมี  
คุณธรรม ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม มันจะมีคุณธรรมในหัวใจดวงนี้ เอวัง